

RITKA ROMÁN BIBLIA A M. NEMZETI MUZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

Közli: Densusianu Miklós.

Budapesti tudományos kutatásaim között, a Nemzeti Múzeum könyvtárában egy régi román bibliára hívták fel figyelmemet, a mely Erdélyben Szászvárosban 1582-ben nyomtatott és a muzeumi könyvtárnak egyik ritkaságát képezi.

E bibliát kívánom e lapok t. olvasóival megismertetni.

E könyvnek »Palia« vagyis 'ó' szövetség a címe; a colophon szerint Erdélyben Szászvárosban 1582-ben cyrill betűkkel nyomtatott, s kis ívrétben összesen 159 levélből áll. Kötése, a hátsó rész kivételével, egykoru, a fatáblákat préselt barna bőr borítja, mely az eredeti rézcsattokból egy kapocsrészt mutat fel.

A könyv provenientiájára nézve, a boríték belső lapján a következő egykorú feljegyzést találjuk: »Praesentem Sacrum librum Biblia, Valachico Idiomate Typis editum inter antiquitates non mediocriter numerandum Inclitae Regni Hungariae Celebris Bibliothecae dono offero 26 a mensis Julii 1814. Joannes Molnár de Müllersheim Doctor et publ. ordinarius Professor morborum oculorum in Lyceo academico claudiopolitano.« Eszerint a biblia Molnár János kolozsvári tanár ajándékából 1814-ben került a Nemzeti Múzeum könyvtárába.

Tartalmára nézve magában foglalja Mózes első és második könyvét, az ugynevezett 'Bithia,t és 'Ischodlt, melyeknek román nyelvre való fordítását, — mint a szövegben olvassuk — Michaiu Tordasiu akkori erdélyi román püspök négy román tudós segítségével eszközölte. Az első könyv 84, a második 75 levélből áll, melyek quaterniók szerint vannak jelölve. Az egyes fejezetek fölött majuscula felírások a lapszéleken nyomtatott schóliák láthatók. Ezeken kívül a felső lapszélek felírásai az illető könyv címét jelölik. A biblia aránylag igen jó állapotban van. Mózes I-ő könyve egészen teljes, a II. könyvben azonban a 145. és 146-ik levél felső része és a 155-ik levél egészen hiányzik, mely jelenleg tiszta papirossal van pótolva.

Tekintve azon körülményt, hogy Cipariu H. kanonok ur »Analecte literarie« czimű munkája szerint ezen biblia-kiadásból csak két csonka példány ismeretes, melyeknek egyike az ő, másika a károlyfehérvári püspöki könyvtárban található, föltehetjük, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtárának ezen harmadik példánya az eddig ismert szászvárosi 1582-ki román bibliák között a legteljesebb s méltán a ritkaságok közé sorozható.

Reánk nézve legérdekesebb a bibliának utolsó levele, mely a könyv kiadójának epilógusát tartalmazza, s rövid vonásokban annak genesisét adja elő. Ez epilógusnak bennünket érdeklő része magyar fordításban így hangzik: »Báthory Zsigmond, Isten kegyelméből erdélyi vajda idejében ajánljuk ezen általunk kiadott két könyvet, úgy mint: »Bithia,,t és 'Ischodl,t a hirneves hősnek Geszti Ferencz zászlós úrnak, Magyarország és Erdély választott hadnagyának Déván, hogy ezen két könyvet szívesen fogadja addig is, míg Isten segélyével a többi könyvek * kinyomtatni és kiadatni fognak. Nagyságos Geszti Ferencz ur egész erejéből több hozzátartozó jó embereivel együtt segítette ezen két könyvnek kiadását, s velők titeket román testvérek megajándékozott, azért imádkozzatok az Istenhez ő Nagyságaért.

Én Diacu Sierban, Isten kegyelméből a typographia nagymestere, Diacu Mariannal együtt kezünkhöz vettük e könyveket, s elolvassván, ezeket nektek román testvérek kinyomattuk; olvassátok ezeket, mert bennök drága gyöngyöket s végtelen kincset találtok s megfogjátok belőlök tanulni, hogy Isten a jó-tetteket jutalmazza, a gonoszakat pedig megbünteti.

Nyomattak e szent könyvek 1582. évben Julius 14-én Szászvárosban.«

E szerint a biblia Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem idejében Geszty Ferencz erdélyi zászlós ur költségen, Sierban Diacu és Marian Diacu szászvárosi nyomdászok műhelyében 1582-ben nyomtatott. E két utóbbiban irodalomtörténetünk két ismeretlen XVII. századi erdélyi nyomdászszal gyaporodik.

Megjegyzem még, hogy e biblia bibliographiai és irodalomtörténeti fontosságán kívül főleg nyelvészeti beccsel bír, s így mindenesetre érdemes, hogy szakférjaink vele foglalkozzanak.

* Ez alatt Mózes többi 3 könyve értendő.